

Szolgálatomat írom kegyelmednek

Misszilis és fiktív levelek, naplók, emlékkönyvek, dedikációk
és alkalmi feljegyzések a régi magyar irodalomban

Tudományos konferencia

Körmend, 2010. május 26–29.

Szolgálatomat írom kegyelmednek

Misszilis és fiktív levelek, naplók, emlékkönyvek, dedikációk
és alkalmi feljegyzések a régi magyar irodalomban

Tudományos konferencia

Körmend, 2010. május 26–29.

A konferenciát rendezi

- a Magyar Tudományos Akadémia Irodalomtudományi Intézetének
Reneszánsz Osztálya (Budapest) és
az Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kara
Magyar Irodalomtörténeti Intézetének (Budapest), valamint
a Szegedi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karának,
a Debreceni Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karának,
a Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karának,
a Miskolci Egyetem Bölcsészettudományi Karának,
a Károli Gáspár Református Egyetem Bölcsészettudományi Karának (Budapest),
Régi Magyar Irodalom Tanszéke, továbbá
a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészettudományi Karának (Piliscsaba)
Irodalomtudományi Intézete,
valamint a Magyar Országos Levéltár,
a Dr. Batthyány-Strattmann László Múzeum (Körmend),
a Vas Megyei Múzeumok Igazgatósága, a Vas Megyei Közgyűlés
és Körmend Város Önkormányzata*

Előkészítő Bizottság

- Jankovics József (Budapest, MTA ITI) elnök
Szentmártoni Szabó Géza (Budapest, ELTE BTK) tudományos titkár
Sántha Teréz (Budapest, MTA ITI) szervező titkár
Czira Ferencné (Budapest, MTA ITI) gazdasági vezető
Bitskey István (Debrecen, DTE BTK)
Font Zsuzsanna (Szeged, SZTE BTK)
Hargittay Emil (Piliscsaba, PPKÉ BTK)
Jankovits László (Pécs, PTE BTK)
Kecskeméti Gábor (Miskolc, ME BTK)
Orlovsky Géza (Budapest, ELTE BTK)
Szabó András (Budapest, KRE BTK)
Bebes István (Körmend Város Önkormányzata)
Móricz Péter (Körmend, Dr. Batthyány-Strattmann László Múzeum)
Pálóczi Zsuzsanna (Körmendi Kulturális Központ)
Nagy Zoltán (Szombathely, Vas Megyei Múzeumok Igazgatósága)
Majthényi László (Szombathely, Vas Megyei Közgyűlés)

A konferencia támogatói

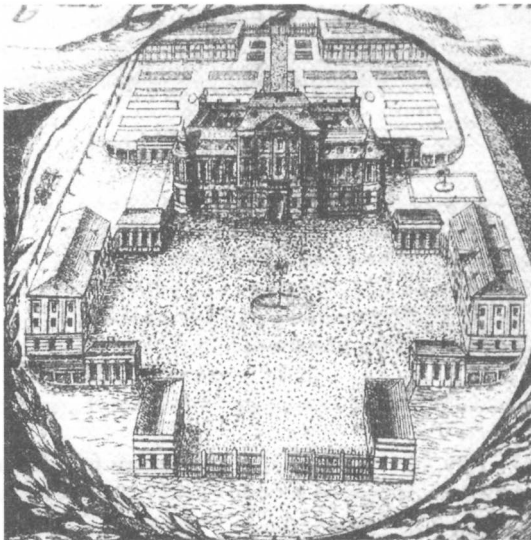
Magyar Tudományos Akadémia
Körmend Város Önkormányzata
Vas Megyei Múzeumok Igazgatósága
Vas Megyei Közgyűlés
Balassi Kiadó

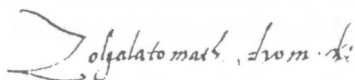
A konferencia színhelye

a Batthyány-várkastély és a Körmenyi Kulturális Központ
Színházterme (az egykori lovarda)
és a Városi kiállítóterem (az egykori kocsiszín)
9900 Körmend, Dr. Batthyány-Strattmann László u. 5.

A konferencia honlapja: www.iti.mta.hu/rendezveny.html
e-mail-címe: missilis2010@gmail.com
(A konferencia idején e-mail-es levelezőhelyet biztosítunk.)

Regisztrálás: 2010. május 26-án, 13.00–16.00

A KONFERENCIA PROGRAMJA

16.00

MEGNYITÓ

a Batthyány-várkastély Színházterme

Köszöntőt mond a konferencia védnöke:
Paczolay Péter, az Alkotmánybíróság elnöke

Beszédet mond:

Szörényi László, az MTA Irodalomtudományi Intézete igazgatója
Bebes István, Körmend város polgármestere
Nagy Zoltán, a Vas Megyei Múzeumok igazgatója
Majthényi László a Vas Megyei Közgyűlés alelnöke

16.30

ELSŐ PLENÁRIS ÜLÉS

(Színházterem)

Elnök: Jankovits László

Horváth Iván: *A levél a 15. századi magyar nyelvű írásbeliség műfajai között*
Hargittay Emil: *A régi magyar magánlevél irodalmi jellege*
Jankovics József–Kőszeghy Péter: *„Szeretők és házastársak”,
avagy sok szép levél*

vita

A Klanciczay-díj átadása,

a laudációt mondja Jankovics József

18.30

A Dr. Batthyány-Strattmann László Múzeum
levéltárának válogatott anyagából rendezett *Missilis* című
kiállítást megnyitja Bariska István ny. levéltárvezető.
Házigazda Móricz Péter, a múzeum megbízott igazgatója.

20.00

Bebes István, Körmend város polgármestere fogadást ad
a konferencia résztvevőinek a Berki Csárdában (Rákóczi u. 77.)

9.00

A MISSZILIS-SZEKCIÓ ELSŐ ÜLÉSE

(Színházterem)

Elnök: Hargittay Emil / Ács Pál

Szentmártoni Szabó Géza: *Szolgálatomat írom – Nevezetes levelek a régi magyar irodalomban*

Szilágyi Emőke Rita: *Vitéz János és Enea Silvio Piccolomini levelezése az 1450-es években*

Jankovits László: *Jacobus Piso levelezése Erasmussal*

Ekler Péter: *Augustinus Moravus Olomucensis (1467–1513)*

Modus pistolandi-ja

szünet

Véber János: *Humanista vagy egy későközépkori művelt főpap?*

- Váradi Péter „igazi” humanista levelei

Kasza Péter: *Humanista levelek, vagy egy humanista levelei?*

Brodarics István levelezéséről

Csepregi Zoltán: *Imitatio Pauli. Apostoli levélformulák*

a magyarországi reformátorok levelezésében

vita

13.00–15.00

ebédszünet

15.00

A MISSZILIS-SZEKCIÓ MÁSODIK ÜLÉSE

(Színházterem)

Elnök: Bene Sándor / Petrőczy Éva

Havas László: *Egy klasszikus latin levél feltételezhető hatása az első magyarországi atyai intelemre?*

Ács Pál: *Rimay János levele Lipsiushoz és a tacitizmus*

Szabadi István: *Marcello Squarcialupi levelei Theodor Zwingerhez*

Tusor Péter: *Forgách Zsigmond katolizálása, 1604. aug. 14–16.,*

avagy egy misszilis (irodalom)történeti forrásértéke

szünet

9.00

A FELJEGYZÉSEK-SZEKCIÓ ELSŐ ÜLÉSE

(Városi kiállítóterem)

Elnök: Kecskeméti Gábor / Font Zsuzsa

Latzkovits Miklós: *Tandem (avagy az album amicorumokról)*

Mándity Zorán: *Inscriptiones alborum amicorum*

Maczelka Csaba: *A két John Owen – a költő és a teológus –
hatása magyar értelmiségiekre, emlékkönyveik révén*

Szőke Kornélia: *„Vita nostra militia est”. Dobai Székely Sámuel
külföldi katonaévei, album amicorumának bejegyzései alapján*

szünet

Sárdi Margit: *A napló mint önkifejezés*

Dukkon Ágnes: *Ostrosith Mátyás koronaőr naplója, 1673–1675*

Forgó András: *Egy morva szerzetes megfigyelései az 1712-es
pozsonyi diétán – Hermann Engelbert vellebrádi ciszterci követ feljegyzései
apátjának, az országgyűlési ülések tárgyalásairól*

vita

13.00–15.00

ebédszünet

15.00

A FELJEGYZÉSEK-SZEKCIÓ MÁSODIK ÜLÉSE

(Városi kiállítóterem)

Elnök: Balázs Mihály / Horváth Iván

Bíbor Máté: *Gyulaffi Lestár fõljegyzéseinek, levelezésének és
naplójának ma ismert töredékei*

Petneházi Gábor: *Kovácsóczy Farkas feljegyzései a bécsi nemzeti
könyvtár kézíratos kódexében*

Tóth Zsombor: *Alkalmi feljegyzés, vs. szerzőség: Cserei Mihály
írásbászálati habitusa mikrotörténeti nézetben*

szünet

Szvittek Róbert: *Zichy István a nádori csapatok élén*
(Egervár, Kanizsa-„tartomány”)

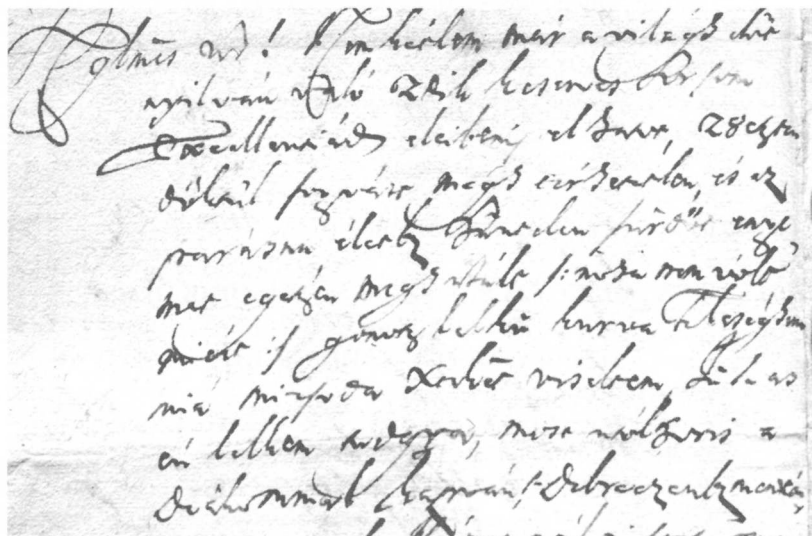
Beke Eszter: *Esküívő a Nádasdy-udvarban*
(Oláh Császár Péter és Cluny Anna házassága, 1561. január 21.)

Asztalos Bernadett: *Higiéniá a Nádasdy-udvarban*

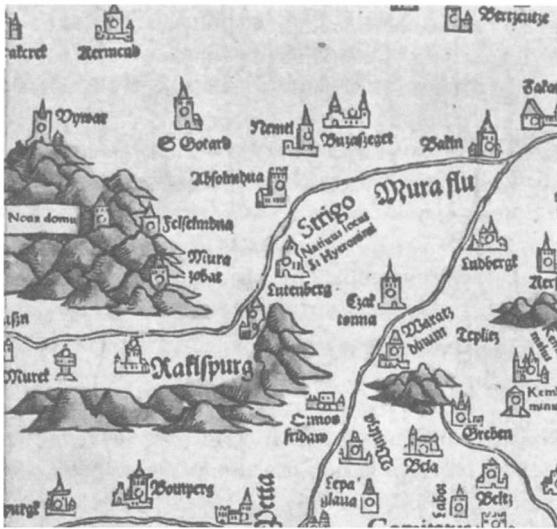
vita

18.00 csoportkép készítése a várkastély előtt

20.00 A Musica Historica Együttes hangversenye
a Színházteremben: „Vidd el leveletem, mondjad búságemet” (Szerelmi
közköltészet és hangszeres muzsika a XVII. századi magyar udvarokban)

Kegyelmes úr! Nem kétlem, már a világ előtt nyilván való 2dik keserves sorsom excellenciád eleiben is elhatott, 28 esztendőktül fogván megtérhetetlen és az parázna életben szántalan fürdőtt, engemet egészen megutált (noba nem volt miért) gonosz lelkű kurva feleségem mia micsoda keresztteket viseltem tüle, az én lelkem tudja, most utolszor is a deákommal kapván (...)

8.00

EGÉSZ NAPOS KIRÁNDULÁS

Kirándulás Aquila János freskói, továbbá a Batthyány, Zrínyi, Széchy, Bánffy, Csáky, Erdődy és a Szapáry család emlékei, valamint Szent Jeromos és Janus Pannonius nyomában, a Mura és a Dráva folyók mentén (Vas és Zala vármegye, illetve Szlovénia, Ausztria és Horvátország érintésével).

Vezetők: Békés Enikő, Prokopp Mária,
Ritoókné Szalay Ágnes, Szörényi László

Útvonal

Körmend–Velemér (Aquila-freskók)—Magyarszombatfa—Nagyótlak/Selo (Aquila-freskók)—Mártonhely/Martjanci (Aquila-freskók)—Battyánfalva/Rakičan (Batthyány-kastély)—Muraszombat (Murska Sobota)—Regede/Bad Radkersburg (Aquila szülőhelye)—Regede (Gornja Radgona)—Luttenberg/Ljutomer—Ormosd/Ormož—Varasd/Varaždin (városnézés)—Zrinyifalva/Kuršanec (Zrínyi-emlékoszlop)—Csáktornya/Čakovec (Zrínyi-vár)—Szentilona/Šenkovec (a Zrínyiek temetkezőhelye)—Stridó/Štrigova (Szent Jeromos szülőhelye)—Bántornya/ Turnišče (Aquila-freskók, Szent László-falkép)—Alsólendva/Lendava (vár)—Rédics—Zalabaksa (vacSORA)—Körmend.

9.00

MÁSODIK PLENÁRIS ÜLÉS

(Városi kiállítóterem)

Elnök: Szabó András / Bartók István

- Terbe Erika: *Egy főúri hölgy a 16. században,*
Batthyány Ferencné Svetkovics Katalin levelei (1534–1575)
Tóth Emese: *Maylád Istvánné Nádasdy Anna levelei (1532–1566)*
Darvas Anikó: *Egy 16. századi nemes, Máriaassy András leveleiről*
J. Újváry Zsuzsanna: *Egy magyar és egy török nagyrúr,*
Batthyány I. Ádám és Musztafa bég levelezése a 17. században

szünet

- Szalai Veronika: *A Batthyány I. Ádámboz 1642–43-ban*
és 1649-ben beérkezett supplicációk tartalmi és statisztikai elemzése
Kruppa Tamás: *Zrínyi Miklós és Nicolo Sagredo velencei követ levélváltása 1648-ból*
Szörényi László: *Sasok és szarvasok. – Magyarázatok Zrínyi 1663 májusában*
egy erdélyi ismeretlennek írott leveléhez
Szabó András Péter: *Wesselényi Ferenc levelei Rottal Jánoshoz*

vita

13.00–15.00

ebédszünet

15.00

HARMADIK, ZÁRÓ PLENÁRIS ÜLÉS

(Városi kiállítóterem)

Elnök: Kőszeghy Péter / Jankovics József

- Petróczi Éva: *Az „igazi” Basirius Izsák – levelezése tükrében*
Gáti Magdolna: *Retorika és manipuláció Teleki Mihály levelezésében*
Bogár Judit: *Ifj. Bucholtz György levelezése (1688–1737)*
Berecz Ágnes: *„Semmi különös újsággal nem udvarolhatok”*
Ráday Gedeonné Szentpéteri Kata (1720–1779) levelezése

szünet

Május 29., szombat–május 30., vasárnap

Luffy Katalin: *Az adósság behajtásának retorikája*
(Bethlen Miklós és családja nagybányái kinnlévőségei)

Szelestei Nagy László: *Kutatott és ismeretlen 18. századi
magyarországi levelezések*

Papp Kinga: „Titkosan való motskos szökése Kálnoki Juditnak”.
Egy különleges esemény a Kálnoki-család 18. századi levelezésében

vita, a konferencia zárása

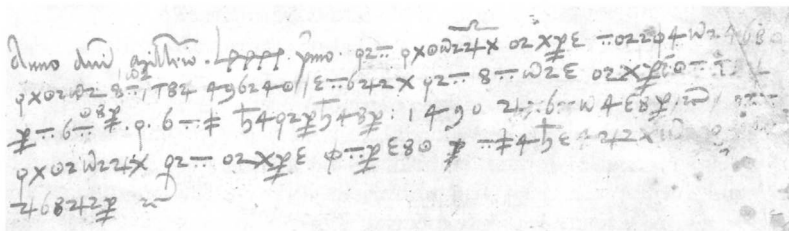
19.00

BÚCSÚVACSORA

a Korona Étteremben (Rákóczi Ferenc u. 4.)

május 30., vasárnap

HAZAUTAZÁS

Anno Domini millesimo [CCCC]LXXXX primo. Die dom[ini]nico post epifaniarum
Domini veni buc Agriam, tercio die venit post me buc
sere[nissim]us d[ominus] rex Ladislaus 1490 coronatus in die
dominico post festum s[anctae] exaltationis s[anctae]
crucis.

Többet írok vala, ha papírosom lézen vala.
Ezt is az ablakról vettem el. Igen
jó ország az ti országatok

Többet írok vala, ha papírosom lézen vala.
Ezt is az ablakról vettem el. Igen
jó ország az ti országatok

**Corvin János adományozó levele Enyingi Török Imrének
Varasd, 1498. november 1.**

Én, ki vagyok János herceg, fogadok ez levéllel, hogy mint hamarább Debrecenhez juthatok, ottan minden okvetetlen Imre uramnak adom örökül örökké, mind fiainak még maradékjainak is, valamely atyjafiaival egyetembe akarándja; ha kediglen úgy történnék, hogy király meg nem válthatnája, én pénzzel is megváltom és megadom; ezt is kedig fogadom keresztyénség hitemre és tisztességemre, hogy megállom mint jámbor. Továbbá fogadok neki hitemre és tisztességemre, hogy senki számára lenni semmi szégyent, sem nyomorúságot rajta nem tészek, hanem valaki ellensége léssen, én is ellensége akarok lennem. Engem Isten úgy segiljen, Boldogasszony és Istennek minden szenti. Ez levél költ Varasdon, csötörtökön, Mindszent napján, ezernégyszáz kilencvennyolcadik esztendőben

János herceg keze írása

**Dombay János (?) levele ismeretlenek
Felsőnyék (Tolna vm.), 1515. február 13.**

Tisztelendő uram, és énnékem szerető atyám!

Szolgálatomat írom kegyelmednek, továbbá ezt írhatom kigyelmednek, hogy elmentem vala Mojszes uramnéhoz, az kegyelmed levelét néki adám, és izenetid megmondám, kit nagy örömet vón, és hallá az őhozzá való jóakarattját és szeretetét kegyelmednek. Örökké isten imádságával akarja megszolgálni kigyelmednek minden hozzá való jóakarattját.

Továbbá ez választ tevé énnékem. – Mostan ami dolgaim voltak, értem azt, hogy ökigyelménél nyilván vannak, mely dolgaimra értem, hogy ökigyelme gondot viselt, nem az én szolgálatomért, hanem az Úr Istent nézte és az én árva özvegy voltomat ökigyelme. Gondot viselésre is mikor dolgom esik, nincsen hová bíznom, ökigyelmét kell meglelnem, s ökigyelmének kell könyörögenem. Értem azt, hogy ökigyelmének sok dolga vagyon és jeles gondjai vannak, azt én nem érdemlem ökigyelmétől, hogy ökigyelme én értem ennyire munkálkodnék, ilyen szegényen megnyomorodott özvegyasszonyért és az ökigyelme dolgait hátra hadná az én dolgaimért, mert kell ökigyelmének az én dolgaim kicsének tettenek, és a munkát ökigyelme én értem mívelné. Örömet meglelem ökigyelmét minden dolgomban, annál nagyobb bizodal-mam vagyon onnéttová ökigyelmében, és amit akarok míelnem ökigyelme akarattjával akarom, mint én nemes uram akarattjával, ki énreám ilyen jeles gondot akar viselni. – Erről ezt írhatom kigyelmednek, mint szerető atyámnak.

Továbbá értem ezt is akaratjából, hogy mikoron Úr Isten tekigyelmedet ez ittvaló házához hozná és meglátná kigyelmedet, nagyobb szeretettel nem várhatná, avagy nem láthatná kigyelmedet, mint akarná tekigyelmedet látni. Azért lássa kigyelmed én szerelmes atyám, mit kelljen kigyelmednek ez dologban miélned. Viseljen gondot kigyelmed reája, ha az felséges Úr Istennek kellemetes, hogy valami szerencsával szeressen, olyat adhat, avagy olyat szeretet, ki soha nem volt, avagy viszont, ha ő szent felségének nem kellemetes, ezért semmi kárt nem vallonk benne; de az szerencsa késértve jó, én úgy halottam, kit kigyelmed nyilvánban tud énnálamnál.

Továbbá mégis kérlek, én szerető atyám, hogy szólnál érsek urammal az én dolgomról, kell tekigyelmednek mívelni valamit az én dolgomban, ha pedig semmiképpen nem lehet ottan egyezkedni, csak ne maradnék mindenestől fogva iresen, mert Úr Istennek utána csak kigyelmedhez kell jelesben bíznom, mint én szerető uramhoz és atyámhoz.

Továbbá kérem kigyelmedet, visell gondot az Dáró dolgára és az Szaka iktatására is. Az Úsz Jánossal való dolgát is végezze el kigyelmed Almás felől, mert naponként károsok vagyunk az ő birodalma miatt.

Továbbá az ábrányi apátúr dolgát is végezné el kigyelmed Ártándy Pállal, mastan ott fel vagyon, Farkas öcsém is elvégezheti, kigyelmed ennyé költsége és kárja ne légyen mindenestől fogva héában.

Továbbá azon is kérlek, mint szerető atyámat és jó uramat, hogy ítéltesse meg kigyelmed az én szolgám dolgát, hogy ne jöjjön ezúttal is héában alá, én se bántsam többszört kigyelmedet ez dologgal, én szerető atyám.

Továbbá ezt es írhatom kigyelmednek, hogy Majos Mihálnét, az mi atyánkfiát felvitte Ártándi Pál az kis leánykával. Minálunk az híre, hogy ottan akarja eladni, ezt szólják, Dáróból teljességgel kiköltöztette őket, mindenestől magának akarja tartani, mégis kérlek, mint szerető atyámat és jó uramat, hogy visell gondot reá, ha lehetséges, ne légyen mi szomszédonk, ha káronkkal meg kell mennek tőle is, jobb időn lászon dolgonkhoz, mert soha nem maradhatnak békével egymás miatt. Mégis kérem kigyelmedet, mint szerető atyámfiát és jó uramat, visell gondot mindezekre, és tégy énnékem jó választ leveledben, kit szolgáljak meg kigyelmednek, mint szerető atyámnak.

Továbbá az apátúr leveleiben es érjen őket kigyelmed, mert italát semmiképpen meg nem adák, amit kigyelmednek fogadta vala Farkas öcsém, én nem érek véget véle.

Továbbá az ispánság dolgaira is viseljen gondot kigyelmed. Én szerető atyám és jó uram.

Továbbá Mojzsés uramnének némi dolga, kiről Fábián deák, Sárkán István szól kigyelmednek. Kérem kigyelmedet, mint szerető atyámat, adjon tanácsot nekik, mit miélnenek belőle, meg is kérem kigyelmedet. Én szerető

atyám, gondoll az Ártándy Pál dolgára, mit kelljen belőle míelnek, mindenről jó választ várok, mint én szerető atyámtól.

Úr Isten tartsa meg kigyelmedet mind asszonyommal, gyermekiddel minden jóval és nagy békességgel sok esztendeig, mint szerető atyámat, ámen. Ez levelet íram Nyéken, Szent Dorottya asszonyom nap után való kedden, 1515.

Kigyelmed szolgálja írta

**Kanizsai Orsolya levele férjéhez, Nádasy Tamáshoz
Sárvár, 1541. május 30.**

Ez levél adassék az nagyságos Nádasy Tamásnak, énnékem szerelmes uramnak

Szerelmes uram, szolgálatomat írom kegyelmednek, mint szerelmes uramnak. Továbbá tudja kegyelmed, hogy mi békével és egészségbe vagyunk, kit kegyelmed fölől es kívánnám hallanom. Továbbá megszolgálom kegyelmednek, hogy ilyen jó hírt ír kegyelmed énnékem, hogy örül kegyelmed. Engedje az kegyelmes Isten, hogy jobbat írhasson kegyelmed ennél is, ámen. Továbbá azmit kegyelmed Szabó Jánostúl izent, hogy kinn nem tudja kegyelmed, hogy járjak. Nem járok, mert közel vagyon mast hozzánk Török Bálint, de még minket nem bántott. Isten tartsa meg kegyelmedet. Költ az kegyelmed várába, Sárvárba, pünkösöd nap előtt hétfőn, 1541.

az kegyelmed Orsikája

**Batthyány Boldizsár levele anyjának,
Batthyány Ferencné Svetkovics Katalinnak
Orléans, 1560. november 6.**

Ez levél adassék az nagyságos Katharina asszonynek, az nagyságos Batthyány Ferenc uram házastársának, etc., énnékem szerelemes asszonyomnak anyámnak.

Szolgálatomat írom tekegyelednek mint szerelmes asszonyomnak anyámnak. Az tekegyelmed egészségét szintén szívem szerént akarám hallani, hálá legyen az Istennek, én jó egészségben vagyok.

Továbbá ez minap írtam meg miden szükségemet uramnak és kegyelmednek az én szolgálmtúl és postátúl is írtam, azért még mast is kérem kegyelmedet mint szerelmes asszonyomat anyámat az én holtig való szolgálatomért, hogy te kegyelmed ne hagyjon, hanem legyen uramnál jó szószólóm, azkit én tekegyelednek mindenkor meg akarok szolgálni.

Továbbá azminémű új hírek itt vannak, azt tekegyeled uram leveléből

megértheti, hogy elég nagy háborúság vagy on itt benn, mert az király igen ifjú és ő maga nem láthat dolgához, hanem az ő tutori akarnák azt művelni.

Továbbá kegyelmedet kérem, hogy kegyelmed megbocsássa, hogy te kegyelmednek többet nem írhatám, mert az posta igen siettet és ezt is csak alig írhatám, úgy sietvén véle. Evvel ajánlom kegyelmednek örökké való szolgálatomat. Datum Orliens 6. novembris anno 1560.

Az tekegyelmed fia és szolgálja Batthyány Boldizsár

**Sulyok Anna levele férjéhez, Balassi Jánoshoz
Liptóújvár, 1573. február 9.**

Nagyságos Gyarmati Balassi Jánosnak, az én szerelmes uramnak adassék e levél tulajdon kezébe.

Éltig való szolgálatomat ajánlom kegyelmednek, szerelmes én édes uram, dicsértessék az Úr isten az ű jóvoltáért örökkévaló hála adással, hogy kegyelmedet békével és jó egészséggel tartotta és vitte be. Ezután is az örökkévaló Isten az ű szent fiához való nagy szerelmejért, kiért fogadta, hogy meghallgat az ű kegyelmes ígéreti szerént, művelje ezt énvélem, hogy mind az én teljes életembe tartsa meg kigyelmedet jó egészségbe és békességbe az ű atyai szent áldomásába és azután is azmíg néki tetszik, szent nevének örökké való dicséretire. Amen.

Mi es az Úr Isten kigyelmességéből mind egészségbe vagyunk, légyen hála az Úr Istennek. Az fogas mellett való cédulát, ím, elküldtem, de én az másikkal öszve nem olvashatom, mert talám kigyelmed elfeledte volt, hogy deákul vannak. Hanem, ím, azokat is odaküldtem, azkik az űfelsége parancsolatjába voltak egyebet is, azmit kigyelmed parancsolt, mindent elküldtem. Az szakácsot, ha kigyelmed nem írta volna is, elküldtem volna, mert tudom, hogy kegyelmednek szükség. Én kedig itt beérem szintén Halwathyval és az inassal. Az aran fonalat és az selymet megszolgálom kigyelmednek. Bizon Bécsbe ilyen jót és ennyit ennyi pénzen meg nem vettem volna. Bolondság éntülem, hogy akit ezelőtt ott fenn vétettem, hogy azt onnat belől nem hozattam; ezután azmire értékünk lészen, ne küldjök azért Bécsbe. Egy török vagy on Makovicán, igen könyörög, hogy kigyelmed elvitetné, ű mast megváltózatnék, míg az atya él, azzal, vagy mással jó volna az gyermekeknek effélet hozatnunk, mert, ha az Úr Isten élteti, ezek majd felnőnek, s addig hadd készítgetnék nékik egyet-mást, mert hirtelen nem lehet osztán igenis nehéznek tetszik az egyszersmind való sok költség, de így lassan-lassan egyszer is, másszor is eszébe vészi embör. Az én oda való menésem nem lehet, miérthogy kigyelmed sem lészen otthon, s az gyermekeket sem tudom kinek hadni. Heringet két tonnánál és olajt három tonnánál többet nem hoztak. Azt mondja az embör, hogy vehetett volna, de nem tudta mint

elhozni, mert az szekérbér igen drága volt. Az ű maga szánán magának hozott, s haza sem jött addig, míg azt Rozonberken mind eladta. Én ugyan Hibbén vétettem volt egy tonna heringet, az vámra mégis két- vagy háromszáz hering nyereségünk lett rajta. Ott, azmint az vámos mondja, mind elkélne az, akít mast hoztak, s még több is, ha volna. Bizon az gonosz embör nem jól mívelte, hogy többet nem hozott. Az gránát dolmánt, ím, elküldtem, de az leveket kiszedtem, és más levélbe békötve, odaküldtem Márkosnéhoz, mert talám kihullatták volna az zsebből. Az tíz szán innét elindul szerdán, s azt mondják, hogy Plesőcre elérköznék csötörtökre. Ide kedig jobb búzát küldeni, hogynem árpát, mert árpa annyi vagyon, hogy ez ház szükségét mind vetni s mind serfözni béérjük véle, azmint Miklós deák mondja. Azért ha búzát hoznak, jól elkél Hibbén az vámháznál is. Ha, ím, kenyeret süttetünk, eladni nem szükség. Deli Istvánt, ím, haza bocsáttam. Az kigyelmes Úr Isten az ű szent fiának érdemeéért tartsa meg kigyelmedet minden jóval, és óalmazza kigyelmedet minden gonosztúl. Ámen. Bőjtbe, első hétfűn írtam Újvárba, 1573.

Az kigyelmed szolgáló leánya S. A. mp.

Én tigten, hogy az sok leveleket általküldtem, az lajstromot is elküldtem, kibe Bálint deák felírta, azmit én kezemhez adott, s elfeledtem volt akkor kigyelmednek írni felöle, s talám az több levél között eszébe sem vette kigyelmed.

Ismeretlen levele Balassi Bálintnak 1583. szeptember 30. előtt

Az nagyságos Gyarmati Balassi Bálintnak adassék.

Szolgálatomat írom nagyságodnak. Feltótinak én mondtam vala, hogy Palásti Jánostól, aki Korponán lakik, az kopasz, hallottam, hogy az selmeci bíró mondta neki az szénási hévízbe, hogy az zólyomi bíró írt volt az selmeci városnak, hogy esmét írának az fejedelemnek, hogy, ím, most es az hajniki pap leányát megkergette volna Nagyságod, de én nem mondtam azt Feltótinak, hogy megírták volna az fejedelemnek, hanem hogy az zólyomiak kérték azt. Selmecieket nem tudom, ha megírták volt-e, vagy nem. Isten éltessen Nagyságodat.

Ibrahim vajdáné levele Bessenyei Györgynek Szolnok, 1592. november 29.

Böcsöletes vitéz Beseney György uramnak, mint jó akarattal való apámnak adassék.

Becsületes vitéz apám uram, szolgálatomat írom kegyelmednek, mint jó

akarattal való apám uramnak. Kívánom, hogy az Úr Isten sokáig éltesse kegyelmedet kis fiával Mihókkal, és az több rab fiaidot szabadítsa meg ő szent felsége hamar való napon és tisztességes módon.

Az tekegyelmed szolgáló leánya ennek előtte is írtam vala kegyelmednek egy levelet, kire csak választ sem tón kegyelmed, sem írás, sem pedig izenet által, kinek mi légyen az oka, nem tudom. Én mit vétettem kegyelmednek? Ha az én vitéz urammal háborog, isten látja szívemet, éjjel-nappal bánkódom az ti kegyelmetek háborúságán, sőt kegyelmed rab fiainak rabságukat gyakor való könyhullatásommal keserülém és táplálásokról még ez ideig gondot viseltem. Boldizsárt immár házunknál tartjuk, jóllehet bégnél még volt, titkon nem hagytam éhezni és az nemes bég, uram akarattja ellen vitette volt tömlöcihez, ez okáért, mert tudta Boldizsárnak urammal való végezését, azért vitette volt tömlöcéhez; de ott is mi rabunk volt, és most immár szemem előtt gondját viselem. Azmi énrattam áll, kegyelmed se tartsa jobb állapotban szegény árva rabot, sőt te kegyelmed ne hagyja el kegyelmedtől szakadt szerelmes rab fiadat, mert sem az kegyelmed fia, sem az szegény rab Halul meg nem szabadulhat, ha kegyelmetek meg nem engeszteli magatok között való haragot. Alkudjék meg kegyelmed urammal, hiszen az kegyelmed fia Boldizsár meg tudja szolgálni kegyelmednek vele való jótéteményit, az istenért es kérem kegyelmedet, bírjon kegyelmed az haragval, mert csak kár, kegyelmednek ennekutána is azt kell cselekedni, az én vitéz urammal velem egyetemben kegyelmednek szolgálni akarunk, mint apánknak, nem jó embernek haragot üzni, halandó az üdő. Kegyelmed írjon uramnak és előbbeli atyafiságunk jó kezdetit bizonyítsa meg kegyelmetek, szegény rabok is szabadulhassanak, semmi haszon az ő nyomorúságokban. Szóval bővebben megérti kegyelmed az én jó akaratomat. Erről kegyelmedtől választ várok.

Az Isten sok áldott esztendeig áldja és tartsa meg kegyelmedet szerencsés jó egészségben és minden javaiban.

Szolnokban, szent András nap előtt való szerdán, secundum vetus calendarium anno 1592.

Kegyelmednek szolgáló leánya: Ibrahim vajdáné

Balassi Bálint levele Batthyány Ferenchez Pozsony, 1593. március 21.

Tekintetes, nagyságos úrnak, Batthyány Ferenc uramnak, énnekem jóakaró nagyságos uramnak tulajdon maga kezébe adassék.

Nagyságos úrfi, nekem igen jó, meghitt, bizodalmas uram! Isten adja meg nagyságodnak valamit nagyságod kíván, ha szinte az stalmaster leánya lesz is!

Bécsbe létemben keresett itt Nagyságod levelével Nagyságodnak egyik

szolgája; skatulát is hozott volt, négy pecsétet hiszem, kit csak megmutatott a Galenus-szabású szolgálómnak, agg Márkusnak, s meg vissza vitte magával. Azaz ám, hogy csak mutatá néki, mint Isten ígéret földét Mózsésnek, de nem engedte, hogy örülhessünk néki. Ha nagyságod akaratiából mielte, értem az okát, tudniillik, hogy avval híjon, mint egy kiáltóval, nagyságod Újvárba, de még avval nagyságod arra nem vészen. Nagyságod elmente után jutottak vala valami új versek elmémre, Poszedarszkynak adtam, nagyságod kérje el tőle. Nem rosszak bizony, azmint én gondolom. Ha nagyságod az gyűrőt Fulviának megküldené, bizony oly verseket küldhetnék, hogy az stalmaster leányának (ha értené ám) megímelyednék az gyomra belé miatta!

Új hírt semmit nagyságodnak nem írhatok olyat, ki öröm vagy bánat lehetne, hanem csak ezt, ha megírom, hogy az én roh lovamat és fakó lovamat én tizenkét száz forintot adám el egy német úrnak. Két százát ugyan itt megadá benne, az ezerét otthon adja meg házamnál, mert oda jű az lovakért vélem. Mihent ott megadja az árát, ottan Erdélbe mégyek enmagam is lovat venni esmét az pénzzel. Én az vén cigánkint csak cseréléssel élek ezután, mert látom, hogy a jó királnak nem kellek. etc. Isten éltesse nagyságodat, etc. s minden dolgodba adjon jó véget. Írtam Pozsomban. 21. Martii Ao 93.

Nagyságod jóakaró szolgája amíg él a Balassy Bálint LBdG

Levél Telegdi Kata nevében ángyához Kisvárdá, 1599. szeptember 18. előtt

Szolgálatomat írom kegyelmednek, mint szerelmes Asszonyomnak, Ángyomnak. Istentől minden jókat kívánok kegyelmednek megadatni, mind az kegyelmed javain örülőkkel egyetemben.

Magam állapotja felől, szerelmes Asszonyom, azt írhatom, Istennek hála, mind Erzsókkal öszve, jó egízsígben vagyok, de uram úkegyelme igen beteges, most mégis jobbadon vagyon.

Szerelmes Asszonyom, az kegyelmednek mestersígesen gondolt, jó akaratiából formált és bölcsessígesen írt levelit megolvastam, kiben úgy gyönyörködöm, *mint az gyöngybalászok, mikor ű hálójuk gazdag szép prédával, megtelik gyöngyökkel; azok között, alig hiszi, örömben melyiket kaphassa, tégye kebeliben. Azvagy, mint az szép parlagon sétáló kis nyulakat, kik nagy mulatsággal vadásszák ebekkel, mikor félisekben egynéhányat látnak, viletlen találnek, ű nagy örömökben, nem tudják hamarban, melyiket költhessik, indítsák űzísben. Azvagy csak házunknál (tudom, voltál annál), mikor kertescskémbe, mégyek bé kedvembe, hogyha megtekintem, melyeket két kezem űlletett, vagy vetett az sovány homokban; nem tudom, melyiket szákeaszam élébben.* Így én az kegyelmednek gyönyörúséggel, hozzámváló jóakaró szeretettel

megrakott levelit olvastatván, ugyan nem tudom, melyik ríszibe gyönyörködtessem szegíny honn lakos szívemet, vagy melyik ríszit végyem elő, kire választ írjak kegyelmednek. Gondolván azt is, hogy parasztembernek Rómába menni, bölcsek közt bolondnak vetekedni, az bölcsességnak istenasszonyi: Pallas és Minerva oltalma alatt lívőkkel válasszal igyekezni, nem különben, mint jó táncost ingerleni, azvagy ugrásra kecskét tanítani.

Látom, szerelmes Asszonyom, és értem, hogy immár kegyelmed Pallas és Minerva istenasszonynak (az szegíny Diana asszont, vadászó seregivel hátrahagyván) kedvit találta, *szűp csergő patakú, gyönyörű folyású, minden szűp füvekkel, fákkel, virágokkal; zúgó, csorgó folyás mellet sok szép szavú, kiterjedt szép ágú és gyönyörködhető fákon nagy ékeesen szoló madarakkal; megékesített forrással, szép kúttal, mint egy áldozattal, bolott fíredjenek, tisztelvin szép barlanggal, kiknek tudom, hogy az kegyelmednek énhozzám való szeretetiért, kegyelmed engem is esméretibe, kedvibe juttat. Noha az szűp forrás, fíredis, tisztaság; erdei szép barlang, hegyeken, völgyeken múltság, nyájasság nem Pallast, Minervát, hanem csak Dianát illeti, mint asszonyát. Mert Pallas, Minerva, ezt minden jól tudja, kulcsos városokat laknak, szűp várakat, erdőket, hegyeket, völgyeket, mezőket nem járnak, búdosnak. Hanem Dianának, mint nagy fű vadásznak, az ű seregivel, Hamadri Nimbhákkal engedték lakóul, mint atyjokfiának. Nem filek azért, hogy azok az istenasszonyok ott, az kegyelmed csinálta forráskút mellett találtassanak, kiknek lakóhelyek az szép kulcsos városok, királyok, urak házai, palotái. Annál inkább, hogy kegyelmedekírt énnékem választ tehessenek, csak azt lássa inkább meg kegyelmed, szerelmes Asszonyom, hogy az kegyelmed csinálta forrás mellett Dianát, az erdőknék, hegyeknek, forrásoknak istenasszonyát, úgy ne találja kegyelmed, mint írják, hogy egy Acteon nevű ember találta volt.*

De ezeket az köztünk való múltság kedveért íram csak, hogy az kegyelmednek secretariusa is – kinek az Úristentől, kegyelmeddel egyetemben, hosszú életet, minden jót kívánok – ne alítsa, hogy csak az forrás mellett laknak az poéták. Mert sütnek az homokba is néha tyúkmonyat, noha csak ritkán azért. Mert én orosz poétát Tivadarnál, szentet Ricnél, orosz vitézt sem halottam többet Ignáténál, kiket tudom, hogy egyik sem ivutt az kegyelmednek forrásából.

Ím, kegyelmes szerelmes Asszonyom, az vont aranyat is elküldtem, de az én életemben, az Isten látja, soha rosszabbal nem volt igyem, ím, azmint megtekerhettem, elküldöttem kegyelmednek. Ezzel az jó Istennek ajánlom kegyelmedet mind az kegyelmed javain örülökkel egyetemben. Írtam Kisvárdában, ma pínteken.

Kegyelmednek tiszta szívből szolgál

Thelegdi Kata

Kegyelmed ez levelet senki kezibe ne adja!

A leányasszonyoknak kegyelmed én szómmal mind fejenkint szolgálatomat mondja. A leányim is kegyelmednek, mint szerelmes Asszonyoknak és mind az leány Asszonyoknak szolgálátjokat ajánlják.

**Naprágyi Demeter püspök levele Szentiványi Jánosnak
Prága, 1600. december 20.**

Generoso ac Egregio Joanni Szentivány, vicecomiti Comitatus Liptoviensis &c. domino et fratri observandissimo.

Generose domine frater observandissime servitorum commendationem. Istennek hálá, én egészségben vagyok. Ha kegyelmed is jól vagyon minden háza népével, igen örülöm. Én az követeket várom, kik egyikét azt hozzák az több propositiók között, hogy soha Erdélyben püspökség ne légyen, de bolondság, mert öfelsége arra nem mégyen. Zilah kezünknel vagyon. Az szolgálánk immár ott vadnak és bírják. Az többit is Isten kezünkben adja, ha addig valami új fordulás nem léssen Erdélyben.

Az Szent László koronája, úgy tetszik, hogy az kegyelmed ládájában vagyon. Mikor kegyelmed valami bizott embertül hamar felküldhetné, igen akarnám, de úgy, hogy ne tudnák micsoda. Meg akarnám kövekkel rakatni, míg itt lésezek. Thurzó uramot, mondják, hogy feljű, ha hamar jűne, elhozhatná, de azt ki tudja, mikor léssen. Azmint kegyelmed módot találhatna benne, igen akarnám. Henkeli Lázárhoz is, talám Bécsben, jó vóna küldeni, hogy ozton ő nékem küldené. Azonközben kegyelmed küldjön az szolgáláimnak, kik az lovakkal Thurzó uramnál vadnak, egynehány forintot, ha ruha kell is, én kegyelmedet, ha alámégyek, megelégitem. Ha penig oly kocsi jűne, Palkó is elhozhatná az koronát. Isten sokáig éltesse kegyelmeteket. Datum Pragae 20 Decembris Anno Domini 1600.

Dominationis Vestrae Generosae servitor et frater

Demetrius Napragi electus episcopus Transilvanensis

**Nádasdy II. Tamás levele Batthyány Ferenchez
Kőszeg, 1605. május 26.**

Generoso ac magnifico domino Francisco de Batyan, sacrae caesareae regiaeque maiestatis Cisdanubianarum generali capitaneo, domino et fratri mihi carissimo.

Igaz szívvel való szolgálatomat ajánlom kegyelmednek, mint nékem szerető uramnak, atyámfiának. Kegyelmednek azt írhatom, hogy én vagyok szertelen nagy ínségben, az váras úgy beadott az német tanácsnak, hogy mandátumot adtak nekik, hogy megvegyék az várat tülünk; és énrám, öcsémre és

Dersffy uramra azt írják, hogy nemhogy csak az alattunk valók állottak volna el az űfölségek hűsége mellől, de meghitt szavó emberektől bizonyosan megértették, hogy magunk készerítettök vélek az űfölségek hőveit úgyannyira nyomorgatni, hogy míglen el nem hajtjok űket. Maga bizonságom az Isten, hogy tudtomra csak 10 d. ára marhának elvételében sem vagyok részes, de ugyan én zavarom meg a vizet, ha alol iszom is, az báránkint, az Esopus példája szerint. Akármint hányjam epességemet, hetvenhét eszemet, de *mind sok írásom, szóm, siralmam, lángom, szolgálatom csak károm*, egy nap csak fölakasztanak. Majd az Tinódy éneke fejünkre telik, hogy: *Láttatok-é, urak, szárvon kötött tulkot, Mészáros kezében feje felett sulykot, Ki mint hányja-veti halál előtt magát, De nem kerülheti az mészáros bárdját!*

Én, él az Isten, igazán igyekezném az keresztyén németeknek szolgálnom oly igazán, mint az magam nemzetének. De mégis rossz emberek. Ím, minden dolgomat visszafordítják etc. Az Isten látja, hogy félek, feleségem gyermekemmel, ím, kezekben vagyok, mégsem hisznek.

Uram, az Szentpéteryek két szolánámat elvitték az újvári városba. Egy gyalog dobomat, kire soha ha lehetett nagyobb szükségem egy marhámra úgy, mint arra. Az várason kívül az szegénségne mind ruhájokat, lábokbélit elfosztották. Hiszem mindenemmel igaz szívvel szolgálnék én kegyelmednek, s az rossz emberek ezt cselekeszik. Kegyelmedtől jó választ várok felőle etc. Ím, ismét arra mentek szegények etc.

Áldja meg Isten kegyelmedet sok jókkal. Írtam Kőszögön, anno 1605 die 26 Maii.

Kegyelmed szolgáló atyjfafia N. T.

Ím, az váras németekért mentek, hogy hozzanak be, csak Isten tudja, mi léssen belőle, ki tudja, kinek áll a szerencse?

**Kátay Mihály levele Petky Jánoshoz
Kassa, 1606. április 5.**

Generoso domino Joanni Petky de Ders, srenissimi domini principis consiliario, et capitaneo Sedis Siculicalis Udvarhely etc. Domino mihi observando.

Generose domine mihi observandissime, salutem et servitorum meorum paratissimam commendationem.

Hogy eddig kegyelmedet levelemmel nem érttettem, keserves bánatom volt az oka, és nehéz betegségem, melybe még magamról is néha elfeledkeztem. Holott kegyelmed nekem oly házastársot kíván, ki örömmel felejtse el bánatomot, és legyen virtute Minerva, divitiis Juno, corpore pulchra Venus.

Istennek hála, nékem úgy tetszik, hogy ezeket mind megtaláltam. Az erdélyi kocka, melyet kegyelmed küldött, nálam igen kedves, mert valamire vetem, mindenre szerencsés. Quod reliquum est, kegyelmed az én szolgálatomba, amennyiből elérkezem, meg nem fogyatkozik. Tartsa meg Isten kegyelmedet jó egészségbe!

Datum Cassoviae, die 5 Aprilis, anno Domini millesimo sexcentesimo sexto.

Generosae Dominationis Vestrae

Paratissimus servitor M.
Káthay m.p. Cancellarius

**Gyulaffi Sámuel levele Fráter Pálnak
Hadad, 1633. május 26.**

Generoso domino Paulo Frater de Bélmező domini mihi observandissimo Szolgálatomat ajánlom kegyelmednek, mint jóakaró uramnak, mindenféle jókkal, jó egészséggel szerencsésen látogassa Isten kegyelmedet.

Adák értésemre, hogy egy Karikleá história, azmelyet Czobor Mihály uram fordított volt deákból magyar versekre, kegyelmednél volna. Kérem azért kijelmedet, kegyelmed adja az levelem megadó szolgám kezébe, ha kegyelmed különben nem adja is, csak is iratom belőle, és én később vissza küldöm, ha derekasan mind ott nem lenne is, azmi része ott lészen, azt is küldje el kegyelmed, azt több részét is kegyelmed tudná kinél volna, kegyelmed azt is adná értésemre, tudom, hogy volt Zólyomi uramnak és az grófnak, azokat is ha kegyelmed tudná, kihez akadott volna, affelől is tudósítsion kegyelmed. Kegyelmedtől felette kedvesen veszem, ha miből kegyelmed engem is megtalál, nagyobb dologban akarok kegyelmednek szolgálni. Kegyelmedet felette kérem, ne tartsa meg kegyelmed tőlem. Tartsa meg Isten kegyelmedet jó egészségben sok esztendeig. Datum ex arce Hadad 26 maii 1633.

Kegyelmednek örömet szolgál Gyulaffi

Kegyelmedet szeretettel kérem, ez ideig való olvasásra adja ide az megnevezett históriát. Kegyelmed bizonyossá higgye, visszaküldöm igen hamar kegyelmedhez, nagyobb dologban igyekezem kegyelmednek megszolgálni.

**Esterházy Miklós levele feleségéhez, Nyári Kristinához
Tarcsa, 1635. július 26.**

Az én szerelmes atyámfiának, G. Nyári Kristina asszonynak adassék Szerelmes atyámfia, adjon Isten sok Szt. Anna asszony napját jó

egészségben éretnek. Mi itt, Istennek hálá, tűrhetőképpen vagyunk, s váltig isszuk a jó savanyóvizet is, s emellett vendégeskedünk is. Mert Szt. Kristina asszony napján nálam voltak Bottyániné asszonyom és Csáki uram feleségestől, Csáki Istvánné asszonyom, a nénéd, viselvén személyedet. Noha páter Hajnal Szt. Jakab napjára kívánta s tanácslotta, hogy tartsuk szented napját, de mivel Kristinából én Jakabot nem tehettem, börtölniök köllött nálam. Hanem, ím, most Szent Anna asszony vendégségire hínak, kihez nagy a készölet a szokás szerint, s ott lészünk ebéden. S ugyan mára várjuk Bánffi uramot is ide, nem tudom, ha ebédre érkezik-é, vagy vacsorára, kinek asszonyom, a felesége a minap írt egy levelet, s terra sigillátot kéret. Küldj azért valamennyit édes fiam neki, s mind nékem magad egészsége felől is. Mert én mához egy hétre ha megindulhatok innét, noha nem késném örömet; de nem lehet, úgy látom, egyéb benne.

Tartson meg, édes fiam, Isten jó egészségben benneteket.

In Tarcsa, 26. Julii 1635.

Gróf E. Miklós

**Wesselényi Ferenc levele Esterházy Miklós nádornak
Fülek, 1644. március 31.**

Az én kegyelmes uramnak, Magyarország palatinusának adassék

Kegyelmes Uram! Sok dolgai között szintén elfeledkezék rólam. Ugyan alkalmas ideje, hogy levelét nem vettem Nagyságodnak. Az előljáró had valóba progrediál dolgában. Amint vészem eszembe, Gács accordált vélek, mert eleget gazdálkodnak néki, patkoltatni is oda bébocsátnak benne, s békével van a jószág, s még Divény is, amint hallom, élést küldött nékik. Se szöcs, se szabó s varga meg nem maradhat a környékben, mind közéjek esketik és szaporítják hadokat.

Ma küldtem Pál uramnak egy cédulát. Mit írjanak a török állapotja felől, abból megértheti Nagyságod. Bizonytal hozák ma négy felől is, hogy személye szrint megindult a budai vezér, de csak tizenötezer embere légyen. Igaz-é, nem-é, én nem affirmálok.

Akik itt voltak Nitrán, Bolykon, ma menének Losoncra. Onnét, mely felé fordulnak, nem tudhatom, de amint reményelem, a bányavárosokra fognak menni, mivel úgy hallom, hogy Szécsényből volt követ Bakoshoz. Ma várták a fejedelem fiát Rimaszombatba, s a török is ott fogja conjugálni magát.

Engem sokféleképpen próbálnak, hol szép szóval, hol haraggal, de én csak választ sem adtam nékik. Igazán énekelhetem (amint gyakorta dúdолоm is) *Engem fenyegetnek, de várok Istentől, felgyün még sötétből az én napfényem is, kité kívánok szívből.*

Ma szabadula Egerből egy rab a minapiak közül. Őelőtte nagy főtörök olyan szót talált ejteni, ha megadom a várat Rákóczinak, tehát magyaré leszen Filek; de ha nem, török fogja bírni. De hiszem Istent, hogy addig sok fejetlen test leszen, s én sem élek akkor!

Énrajtam Nagyságod úgy törődjék, hogy valamíg leszen mivel, soha bizony Fileket meg nem adom, ha ugyan a muszkákat rám hozza is. Ezt akarám mostan rövideden Nagyságodnak tudtára adnom, kérvén alázatosan, tartani kegyelmében méltóztassék. Ezeknek utána élj sokáig, édes uram! Fileken, 31. Martii 1644.

Nagyságodnak hű szolgája H. Wesselényi Ferenc

Az nagyhasú méltóságba elmerült gróf apámnak írtam, alázatosan kérem Nagyságodat, ha ott van, adassa kezébe.

**Zrínyi Miklós levele Batthyány Ádámmhoz
Csáktornya, 1646. április 6.**

Illustrissime Comes Domine Frater Observandissime! Salutem et meorum servitiorum paratissimam commendationem.

Sok jókkal, kedves jó egészséggel boldogságosan áldja meg Isten kegyelmedet hozzátartozóival. Akarám kegyelmedet biztomban ez levellemel megtalálnom, mivel most ez jövő hétfőn Körmendre meg köll indulnom az nemes Zala vármegye gyűlésére, mely leszen praesentis mensis Aprilis 12 die ugyanott Körmenden, minek okáért kegyelmedet mint jóakaró bátyám uramat azon kérem, az én szolgálatoméért egy, vagy két napra ott az kegyelmed várában való szállást meg ne tiltsa kegyelmed tülem; kegyelmed is énnékem azmiből parancsol, szeretettel mint jóakaró bátyám uramnak szolgálni igyekezőm. Választ várván kegyelmedtől, Isten sokáig kedves jó egészségben éltesse kegyelmedet. Datum Chyaktornya, 6 die Aprilis 1646.

Illustrissimae Dominationis Vestrae servitor et frater paratissimus

C Nicolaus a Zrin

**Wesselényi Ferenc levele ismeretlennek
Teplice, 1662. november 21.**

Illustrissime comes domine et filii observandissime.

Mínapi kegyelmed rendelt napja jámbor szolgám s asztalnokom kegyeledem tekintetes udvarában szerelmes felesége fraucimmerének kiadására, ím, mégyen megnevezett szolgám, noha tudom, szánombúl kivetött

kegyelmed gratiájából régi szolgálójának, s egyszersmind jóakarójának, apjának írt levellem. Talám inkább kedvetlenséget, mint kedvet fog lelni, s noha földre letött, nem kellő szolgálatom csaknem nyilván vagyon nála, mindazáltal én amaz jó hírrel-névvel tündöklő vitéz Balassi Bálintnak belém avult versecskéjét tartom, midőn, kedvesének hült idegenségét látván, reményében fogott volna. Azt írja egy versében, *ha szeretetivel nem élhet is, ottan engedje meg, s ne bánja, ha ő szeretni fogja őtet*. Mint írod, azont követvén, ottan kérem kegyelmedet hozzá-
zám való szereteti homályosítókat magával együtt inducálja arra, ne bánják, ha én kegyelmednek szolgálni akarok. Asszomyom- leányomnak őkegyelmének feleségestül ajánljuk szolgálátunkat, ha az útnak messze volta nem volna, feltöttem volt célül az első táncot őkegyelmével akartam volna elvégezni. Most ezért nem lévén egyebet mit írnom, kegyelemednek kívánom etc. Datum in castello Teplicén. 21. Novembris 1662.

**Zrínyi Péter meghívólevele leányának lakodalmára
Ozalj, 1665. december 28.**

Spectabilis ac Magnifice Domine observandissime.

Salutem et servitorum meorum paratissimam commendationem. Az Anyaszentegyháznak régi bévött szokásából és Isten ő szent felsége bölcs rendeléséből, ígértem örök házastársul az én szerelmes leányomat, Zrini Ilonát az méltóságos Rákóczy Ferenc uramnak, Erdélyországnak választott fejedelmének, et cet. Kinek hazaadására való lakodalmának napját, az méltóságos fejedelem asszonnyal önagyágával megegyezett akaratból és értelemből, rendeltök jövőndő martius havának első napjára, anni 1666., ugyanaz önagyága Zboró nevű kastélyában, azmely Sáros vármegyében vagyon, meglenni. Minekokaért nagy szeretettel kérem kegyelmedet, hogy az megnevezett helyen és napon maga jelen éte által szép gyölekezetünket feltisztelni ne nehezteljen. Mely kegyelmed ebbéli, hozzánk való fáradságos jó akaratját minden alkalmatossággal nagy szeretettel meg igyekezem szolgálnom. Ezzel tartsa és éltesse Isten kegyelmedet sok estendeig kedves jó egészségben. Datum in Ozalii die 28 Decembris 1665.

Spectabilis ac Magnificae Dominationis Vestrae Servitor paratissimus.

Comes Petrus a Zrin. m. p.

**Báthori Zsófia meghívólevele fiának lakodalmára
Munkács, 1666. január eleje**

Excellentissime domine comes etc.

Istennek eziránt való rendeléséhez s a közönséges Római Anyaszentegyháznak szokott folyásához mindkét részről való akaratjok megegyezvén, alkal-

maztatta életének folyását az én elsőszülöttem, szerelmes fiam, Rákóczi Ferenc, Erdélynek választott fejedelme, Magyarország Részeinek ura és székelek ispánja, etc., kívánván azzal is, hogy nagy emlékezetű édes eleinek egyetlen egy maradékja s ága lévén, következő hosszú időkre jó emlékezetöket s nemzeteket Isten áldásából az házasságbéli kötelességek által terjessze, kire nézve anyai javallásomból jegyzette el magának az méltóságos és nagyságos gróf Zrinyi Péter horvátországi bán úr szerelmes hajadon leányát, gróf Zrinyi Ilona asszonyt. Mely lakodalmi solennitásnak ez jövendő martiusnak első napját zborói kastélyomban, Makovica vára alatt rendeltem meglenni, megírt bán úr s a több jóakaró atyámfiak tetszésekből. Minekokáért hogy annál böcsöletesebben légyen, kegyelmedet, édes bátyám uram, nagy böcsülettel kérem, ez megírt napon és helyen, mind az édes ángyom asszonnyal ökegyelmével együtt, idején jelen lenni ne neheztelje. Kegyelmetektől kedvesen vészem és megszolgalom jelenlétét kegyelmeteknek és jó válaszát böcsülettel várván, kívánom Isten hozza és éltesse kegyelmeteket sok esztendőig jó egészségben. Datum in arce nostra Munkács, die 7. Januarii, 1666.

Generosa Dominationis Vestrae benevola

Sofia Bátori mp.

A konferencia résztvevői

Ács Pál, Ajkay Alinka, Alexa Károly, Armando Nuzzo, Asztalos Bernadett ¶ Bajáki Rita, Balázs Mihály, Bali Dávid, Bán Izabella, Bartók István, Beke Eszter, Békés Enikő, Bellágh Rózsa, Bene Sándor, Berecz Ágnes, Bessenyei József, Bíbor Máté, Bíró Annamária, Boda Miklós, Bódis Henriett, Bodnár Péter, Bogár Judit, Boros Zoltán, Borvölgyi Györgyi ¶ Czira Ferencné ¶ Császtvay Tünde, Csató Vera, Csepregi Zoltán, Csorba Dávid, Csörsz Rumen István, ¶ Darvas Anikó, Dobozy Nóra, Dukkon Ágnes ¶ Ekler Péter, Etlinger Mihály ¶ Fajt Anita, Fazekas Sándor, Font Zsuzsanna, Forgó András, Főfai Rita, Földes Zsuzsa ¶ Gábor Csilla, Gál Erika, Gáti Magdolna, Gerse Judit, Guitman Barnabás, Gulyás Péter, Gulyás Regina Olimpia ¶ H. Kakucska Mária, Hajdú Vera, Halász Kata, Hargittay Emil, Havas László, Heltai János, Hencz Enikő, Horváth Iván, Hubert Gabriella, Hubert Ildikó ¶ Imre Mihály, J. Ujváry Zsuzsanna, Jankovics József, Jankovits László, János István ¶ Kasza Péter, Kecskeméti Gábor, Keserű Gizella, Kocsis Viktória, Korondi Ágnes, Kovács Zsuzsa, Kőszeghy Péter, Kruppa Tamás ¶ Latzkovits Miklós, Lázár István, Lázár Istvánné, Ljasuk János Maxim, Lovas Borbála, Lovas Miklós, Luffy Katalin ¶ Maczelka Csaba, Mándity Zorán, Markó Anita, Maróthy Szilvia, Marti Tibor, Máté Ágnes, Maurer Zsuzsa, Medgyesy-S. Norbert, Mohácsi Balázs, Móricz Péter, Móré Tünde ¶ Nagy Levente, Nagy Zoltán ¶ Nyerges Judit ¶ Orosz Andrea ¶ Óze Sándor ¶ Paczolay Péter, Pál Balázs, Pálfy Eszter, Pap Balázs, Papp Kinga, Parádi Andrea, Pesti Brigitta, Petneházi Gábor, Petrőczy Éva, Pintér Márta Zsuzsanna, Prokopp Mária ¶ Reichardt Gabriella, Ritoók Zsigmond, Ritoókné Szalay Ágnes, Rohonyi Marianne ¶ S. Sárdi Margit, Sántha Teréz, Sarusi Kiss Béla, Schellhammer Zsófia, Serfőző Szabolcs, Simon Attila ¶ Szabadi István, Szabó András, Szabó András Péter, Szádeczki Bálint, Szalai Veronika, Szatmári Áron, Széles Ágnes, Szelestei Nagy László, Szentmártoni Szabó Géza, Szikra Dorottya, Szilágyi Emőke Rita, Szilágyi Marianna, Szőke Kornélia, Szörényi László, Szvitek Róbert ¶ Takács Bianka, Takács József, Takács Tamás, Tasi Réka, Terbe Erika, Tóth Emese, Tóth Zsombor, Tusor Péter ¶ Ujlaki Réka, Ulmer Edith, Urbán Péter ¶ Vadai István, Varga Réka, Vass Éva Tünde, Vékony Tünde.

A reneszánsz ülészakok 40 éve

Összeállította: Sántha Teréz

1. *Manierizmus-ülészak*. Sárospatak, 1970. május 7–9.
2. *A közép-európai humanizmus kérdései. (Ülészak Lackner Kristóf születésének 400. évfordulóján)*. Sopron, 1971. május 6–8.
3. *Janus Pannonius-ülészak. (Janus Pannonius halálának 500. évfordulóján)*. Pécs, 1972. március 27–31.
4. *A nyomdászat kezdetei és a magyar irodalom. (Ülészak a magyar nyomdászat megindulásának 500. évfordulója alkalmából)*. Kőszeg – Sárvár, 1973. május 3–5.
5. *Szenci Molnár Albert és a magyar késő-reneszánsz. (Kollokvium Szenci Molnár Albert születése 400. évfordulója alkalmából)*. Sárospatak, 1974. május 15–18.
6. *A reneszánsz irodalom- és művészetszemlélete*. Mátrafüred, 1975. május 16–22.
7. *Balassi Bálint életműve*. Eger, 1976. május 11–15.
8. *A magyarországi barokk kezdetei*. Győr, 1977. május 11–14.
9. *Politikai gondolkodás és történetiszemlélet a reneszánsz korban*. Visegrád, 1978. május 15–21.
10. *Antitrinitarianism in the second half of the 16th century*. International Colloquium on the 400th Anniversary of Ferenc David's death. Siklós, 1979. május 15–19.
11. *A magyar irodalom műfajai és a reneszánsz társadalom*. Nyíregyháza, 1980. május 14–17.
12. *Régi magyar irodalmi konferencia*. Debrecen, 1981. május 14–16.
13. *Késő reneszánsz, manierizmus, kora barokk Magyarországon (Rimay János és kora)*. Keszthely, 1982. május 18–22.
14. *Esztétörténeti problémák a régi magyar irodalomban*. Szeged, 1983. május 12–14.
15. *A magyar reneszánsz udvari kultúra*. Pápa, 1984. május 15–19.
16. *Régi magyar irodalmi konferencia*. Pécs, 1985. május 16–18.
17. *„Törökvilág Magyarországon”. A bódoltság művelődéstörténete*. Szigetvár, 1986. május 21–25.
18. *Zrínyi-ülészak*. Debrecen, 1987. május 21–23.
19. *Veresszerzés és poézis (A XVI–XVII. századi magyar költészet)*. Salgótarján–Eresztvény, 1988. május 18–22.
20. *Régi magyar irodalmi konferencia*. Szeged, 1989. május 19–20.
21. *Matthias Corvinus and the Humanism in Central Europe. – Mátyás és a humanizmus*. International Colloquium on the 500th Anniversary of Matthias Corvinus' death. Székesfehérvár, 1990. május 16–19.
22. *Régi magyar irodalmi konferencia*. Pécs, 1991. május 24–25.
23. *Közköltészet, népi kultúra a XVI–XVII. században*. Tata, 1992. május 20–23.

24. *Toposzok és exemplumok régi irodalmunkban.* (300 éve szabad királyi város Debrecen, 1693–1993). Debrecen, 1993. május 21–22.
25. *A magyar Amphion.* Konferencia Balassi Bálint halálának 400. évfordulóján. Esztergom, 1994. május 24–28.
26. *Retorikák, poétikák, drámaelméletek.* Miskolc, 1995. május 22–25.
27. *Neolatin irodalom Európában és Magyarországon.* Pécs, 1996. május 24–26.
28. *Enyedi György és a kelet-közép-európai unitarizmus a XVI–XVII. században.* (Unitárius válasz az ezredforduló kihívásaira.) Kolozsvár, 1997. szeptember 2–6.
29. *Pázmány Péter és kora.* Piliscsaba, 1998. május 21–23.
30. *Ámor, álom és mámor. A szerelem a régi magyar irodalomban és a szerelem ezredéves hazai kultúrtörténete.* Sátoraljaújhely, 1999. május 26–29.
31. *Szent István alakja a régi magyar és az európai irodalomban, művészetben és történetírásban. (A késő középkortól a XVIII–XIX. század fordulójáig).* Tihany, 2000. szeptember 27–30.
32. *Mezőváros, reformáció és irodalom (XVI–XVIII. század).* Nagykőrös, 2001. május 31–június 2.
33. *Religió, retorika, nemzettudat. Tudományos ülésszak Klaniczay Tibor emlékére, halálának tizedik évfordulóján.* Debrecen, 2002. május 23–25.
34. *A magyar költészet műfajai és formái a XVII. században (RMKT XVII. század).* Szeged, 2003. május 15–18.
35. *A szerelem költői. Konferencia Balassi Bálint születésének ötödfélszázadik, Gyöngyösi István halálának háromszázadik évfordulóján.* Sárospatak, 2004. május 26–29.
36. *A politika műfajai a régi magyar irodalomban.* Gyula, 2005. május 25–28.
37. *Emlékezet és devóció a régi magyar irodalomban.* Kolozsvár, 2006. május 24–27.
38. *A zsoltár a régi magyar irodalomban.* Csurgó, 2007. május 24–27.
39. *Identitás és kultúra a török hódoltságban.* Esztergom, 2008. szeptember 18–20.
40. *Egyházi műveltség a régi Magyarországon.* Tudományos konferencia a Pécsi egyházmegye ezredik és Janus Pannonius püspökké választásának ötszázötvenedik évfordulóján. Pécs, 2009. június 3–6.

41. Szeged városát nem kegelneknek, Miskolc és Hódmezőkövöld levelek, emlékbélyegvesz deklarációk és alkalmi felirataik a régi magyar irodalomban

Klaniczay Tibor (Budapest, 1923. július 15. – Budapest, 1992. május 14.) volt a reneszánsz ülésszakok fő szervezője, megalapítója és motorja, mindig hűen családi címere „educatio” felirathoz.

A címet Klaniczay János, a jeni egyetem egykori hallgatója kapta. Késmárki conrector, pozsonyi majd besztercebányai tankerületi igazgató volt. 1792. július 26-án I. Ferenc király, II. Lipótnak 1792. január 23-án kelt elhatározása alapján, nemességet és címet adományozott neki Bécsben, egyúttal eredeti Klanicza nevének Klaniczayra való változtatását is engedélyezte.

Körményi, 2010. május 26-28

42. *Filológia és textológia a régi magyar irodalomban*
Miskolc, 2011. május 25–28.

Klaniczay Tibor-díjasok (2002–2009)

Molnár Antal (Debrecen, 2002), Jankovits László (Szeged, 2003), Knapp Éva–Tüskés Gábor (Sárospatak, 2004), Kulcsár Péter (Gyula, 2005), Sudár Balázs (Kolozsvár, 2006), Mayer Gyula–Török László (Csurgó, 2007), Heltai János (Esztergom, 2008), Balázs Mihály (Pécs, 2009).

A programfüzet illusztrációi

A címlap, Batthyány III. Boldizsár (1537–1590) portréja. Olaj, vászon. A család XVIII. századi képcsarnokának 17. számú darabja (Németújvári vármúzeum). A kép alatti keretben – a konferencia címének helyén – olvasható latin felirat:

Magnificus Balthasar de Batthyán vixit A° 1550 Dapiferorum Regal[ium] Magister, insignis generalis be[[l]]licus. D[[i]]aetaliter ad examen fortificandae Canisae dellatus. Scanderbegum Turcam A° 1581 Truc[[i]]dat. Fit indigena Regni Bohemiae, studuit etiam Parisiis.

A körömdi kastélyegyüttes ábrázolása egy német nyelvű céhlevél részletén, 1810. körül. A körömdi ács-cserepes-kőműves egyesített céh felszabadító levelének Samuel Leithner céhmester által, 1826-ban kiállított példánya. (Savaria Múzeum, Szombathely, ltsz.: HL.72.3.1)

Kezdősor a Tbelegdy Kata nevében ányáboz írt levélen, Kisvárdra, 1599. szeptember 18. előtt. (Magyar Országos Levéltár, Zichy család levéltára, missiles, P 707, 543. cs., ismeretlennek, 12014.)

Balassi Bálint 1593. március 21-én, Pozsonyban kelt levele Batthyány Ferencnek. (Magyar Országos Levéltár, P 1314. Batthyány Hercegi Levéltár Körmen-d, missiles, 1499.)

Krucsay János levele Károlyi Sándorhoz 1728 januárjában. Krucsay január 27-én kivégezteti feleségét, Tolvay Borbálát, majd lelkiismeret-furdalástól gyötörve felállíttatja az ún. Krucsay-oltárt a nyírbátori Minorita templomban. (Magyar Országos Levéltár, P 398, 43344.)

A Muraköz Lázár deák térképének részletén. Tabula Hungariae ad quator latera, Ingolstadt, 1528. (OSZK, Apponyi-gyűjtemény)

Beatrix özvegy királyné titkosírása egy corvinában. – Curtius Rufus: *De gestis Alexandri Magni*. (Budapest, Egyetemi Könyvtár, Cod. Lat. 4.) Magyar fordítása: Az Úr 1491. esztendejében. Vízkereszt utáni vasárnap jöttem ide Egerbe, harmadnapra utánam jött ide a dicső Ulászló király, akit 1490-ben, a szent kereszt felmagasztaltatása utáni vasárnap koronáztak meg.

Szlavóniára vonatkozó jegyzet Bornemisza Pál (1499–1579) Batthyány Kristófhoz írt levelének margóján. Dobóc, 1538. március 4. (Magyar Országos Levéltár, P 1314. Batthyány Hercegi Levéltár Körmen-d, missiles, no. 7148.)

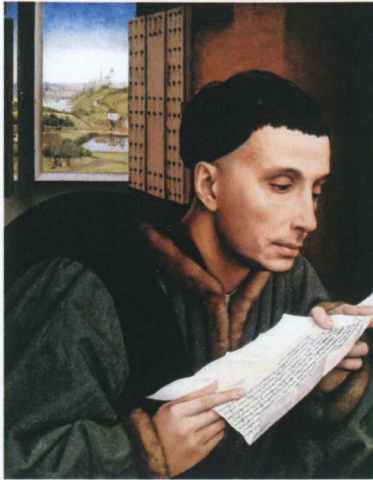
Pecsétnyomatok levelekről: Balassi Bálint – Thelegdy Anna – Várdai Kata – Enyingi Török István – Wesselényi Ferenc – Esterházy Miklós – Zrínyi György – Batthyány Ferenc pecsétje

A hátsó borítón, Rogier van der Weyden: *Levelet olvasó férfi* (ca. 1450., London, National Gallery,) és Janus Pannonius levele Vetési Lászlóhoz.

Magyarul:

Arra kérsz, hogy számláljalak az enyéim közé. Te valójában ezt sokkal azelőtt, hogy kérted volna, már elnyerted. Ugyanis amióta téged mindkét nyelv Műzsái az övéik közé bejegyezték, már attól fogva kezdted a barátommá lenni. És az sem számít, hogy az arcodat nem ismerem. A virtus és a tudomány a távollévőben is könnyen felismerszük. Sőt, jómagam köszönetet mondok neked, hogy engem a kölcsönös barátságra magadtól szólítottál fel, aki ha hallgattál volna, méltó lettél volna arra, hogy előbb én kérjelek erre. Óvakodj tehát úgy vélni, hogy te kérted azt, amit én neked önmagamtól ajánlottam volna fel, és inkább meghívottnak tartsad magad, mint elfogadottnak. Légy egészségben. Kelt Pécsen, 1469. szeptember 13-án.

Kiadta az MTA Irodalomtudományi Intézete
Reneszánsz Osztálya és a Balassi Kiadó
Felelős kiadó Jankovics József és Kőszeghy Péter
Összeállította Szentmártoni Szabó Géza
A borítót tervezte Meszlényi Attila

Ianus Pannonius Ladislao Vetesio salutem.

Petis ut te inter meos numerem. Tu vero istud longe antequam peteres impetrasti. Nam ex quo te utriusque linguae Musae inter suos asscripserunt, iam ex illo amicus mihi esse coepisti. Nec refert quod faciem tuam ignoro. Virtus et doctrina etiam in absentibus facile cernitur. Immo ego tibi gratias habeo, quod me ad mutuam benevolentiam ultro provocasti; qui si tacuisses, dignus eras prius rogari. Cave ergo exorasse te putes, quod tibi sponte fueram oblaturus, et invitatum te potius existima quam admissum. Vale.

Ex Quinque-ecclesiis, decimo tertio Septembris. An. MCCCCLXIX.